

אוסף סיפורים "שע"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

ארבעת המינים שסורבו

השמחה בעיירה הקטנה הרקיעה שחקים.

האוכל היה בצמצום גדול. בגדים ראויים כמעט ולא היו. קרובים נעדרו ואיש לא ידע מה קורה איתם. בנוסף לכל הקשיים - מקו החזית הגיעו שמועות מבהילות על כוחות האויב שמתקדמים במהירות.

מלחמת העולם הראשונה גרמה ליהודים רבים לנדוד אל עמקי המדינות, בניסיון להיפגע כמה שפחות. גם הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ברח עם ישיבתו לעיירה סנובסק, בה שהה מספר שנים עד תום המלחמה.

כעת עברה השמועה ברינה בין הפליטים הרבים שמילאו את העיירה: "השיגו ארבעת המינים!"

אז יש ארבעת המינים, אבל רק סט אחד. ליהודי סנובסק היה ברור מי יזכה ליטול אותו.

בבוקר חג הסוכות הסתיימה חזרת הש"ץ. שקט השתרר בבית הכנסת, השמש ניגש בהתרגשות רבה עם ארבעת המינים לעבר ה'חפץ חיים'. אלא שגאון ישראל נענע בראשו לשלילה לתמיהת כולם וסימן לשליח הציבור להמשיך בהלל.

לאחר התפילה ניגשו פרנסי הקהל נבוכים אל פוסק הדור שהתארח בעירם. "שמא מצא כבודו פסול בארבעת המינים שטרחנו להביא במסירות נפש?"

"חלילה וחס", הרגיע אותם ה'חפץ חיים', ואף ביקש ליטול אותם כעת בברכה.

"הלא תבינו", הסביר הכהן הגדול מאחיו במתק שפתיים לראשי הקהל, "לפני ההלל בבית הכנסת, אין אפשרות לתת לכל הקהל לברך על ארבעת המינים.

"ואם תאמרו שחשובי הקהל ייטלו את ארבעת המינים בברכה לפני ההלל ורק אחרי התפילה ייטלו הציבור את ארבעת המינים", המשיך ה'חפץ חיים' בחלחלה גלויה, "הלא זהו משחק באש! אם מישהו יחשוב שגם לו מגיע לנענע את ד' המינים יחד עם ראשי הקהל ובסופו של דבר לא יקבל - נמצאנו פוגעים באיש ישראל שזו עבירה מדאורייתא, בשביל לקיים 'נענועים' שהם מדרבנן.

"אלא מה, שרק אני אטול את ארבעת המינים בברכה לפני ההלל? מי אני ומה חיי שאזכה לבדי במצווה שכולם נושאים אליה עיניים..."

'בכור, בכור, בכור!!!' (פניני פרשת השבוע - פרשת דברים)

באותו יום ששי, העדיפו תושבי היישוב 'קוממיות' להסתגר בבתיהם, בשל השמש הקופחת בחוץ. רק לקראת כניסת השבת, הוקל החום ואנשים החלו לצאת מהבית, חלקם ממהרים לטבול לקראת שבת המלכה, וזריזין מקדימין להגיע לבית הכנסת. אחד מהם, הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, רבו הנערץ של היישוב, כבר היה בבית הכנסת, לבוש בגדי שבת, יושב וקורא שיר השירים בדבקות ובנעימה...

רעש פתאומי עלה מן הרחוב. מישהו אץ רץ בכל כוחו לכיוון בית הכנסת, נראה כי הוא מנסה להחזיק את גלגל החמה בכח... מה שמפעים, הוא מראהו של אותו יהודי: עדיין לבוש הוא בסרבל העבודה, מגיע ישר מתוך הרפת. מה קרה? מה בוער? על שום מה הוא רץ בבהילות כזו לבית הכנסת, שעה קלה קודם כניסת השבת?! עם כניסתו לבית הכנסת, הוא אפילו לא מביט לצדדים, וממהר אל המרא דאתרא היושב בכותל המזרח.

שטף של מילים בהולות פורץ מפיו, והמילה היחידה המזוהה בבירור היא 'בכור, בכור, בכור!!!' - זועק הלה, ושלוש המילים הללו הספיקו כדי להקפיץ את הרב ממקומו, ולהזניקו - יחד עם היהודי שבא לקרוא לו - היישר אל הרפת...

הרב מנדלזון, כמי שבנה וקומם את החקלאות על פי ההלכה בדור האחרון, הבין היטב במה מדובר, ומדוע נדרשת בהילות כזו. בהמת בכור בזמננו - אסור לעשות בה כל פעולה, אסור ליהנות ממנה, וצריך לשומרה לבל תיפצע או תינזק. בזמן שבית המקדש היה קיים - בהמה כזו הייתה מוקרבת כקרבן. אולם בזמננו, בהמת בכור היא אתגר מורכב עבור הרפתן, הופכת לבעיה קשה: הוא נדרש לטפח אותה, לשמור עליה, להעניק לה את מיטב התנאים. ומאיך - נאסר עליו ליהנות ממנה!

כדי להימנע ממצב כזה, תיקנו למכור את הבהמה המבכירה לנכרי מבעוד מועד, ואז הבכור הנולד שייך לגוי - והוא פטור מהלכות בהמת בכור. הרב מנדלזון, בכדי למנוע לזות שפתיים כאילו המכירה היא מהפה ולחוץ בלבד, קבע דרך מסודרת ומובחרת במסגרתה נמכרת הבהמה המבכירה, בתשלום מלא, בשטר כתוב כדת וכדין, עסקה לכל דבר...

אחמד ג'אבר היה שמו של אותו ערבי, הקונה הקבוע של הבהמות המבכירות. בדרך כלל, ידעו הרפתנים מבעוד מועד על בהמה העומדת לבכר, קראו לו בזמן וביצעו את העסקה בניחותא. אולם לעתים, נודע הדבר לרפתן רק שעות ספורות קודם הופעת הבכור בעולמנו, ואז נדרשו הרב מנדלזון, בעלי הבהמה ואחמד ג'אבר לזריזות מופלגת, כדי לסיים את העסקה כדת וכדין עוד טרם יופיע הבכור...

וזה מה שקרה באותו יום ששי, שעה קלה לפני כניסת השבת. הרפתן הבין כי בהמה מבכירה מסתובבת ברפת, הבכור יופיע - כנראה - תוך שעות ספורות. עליו לבצע את העסקה מהר, לפני כניסת השבת, והשעה דוחקת... אין פלא אפוא כי הרב מיהר אל הרפת, ועמד שם לצד הפרות הגועות, חבוש בספודיק השבתי ההדור ונעול בנעלי שבת מצוחצחות. הרי חייבים להספיק לבצע את עסקת מכירת הבהמה עוד לפני כניסת השבת!

אל הרב התלווה איש אמונו, הרה"ג רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, שכתב את הסיפור ביומנו, שנמצא לאחר פטירתו. השעון תקתק, השמש נוטה מערבה, והם החלו לכתוב את חוזה המכירה כדת וכדין, לפיו בעל הבהמה, איש פלוני, מוכר במכירה גמורה במחיר 10 לירות את הבהמה שמספרה 414, לאחמד ג'אבר, הרוכש את הבהמה בקניין גמור ובצלילות דעת, לפי כל כללי הקניינים. זהו חוזה בן כמה סעיפים, סדור ומפורט, והכנתו אורכת פרק זמן משמעותי...

השעון מוסיף לתקתק, הדקות אוזלות. בבית הכנסת כבר מתחילים בתפילת מנחה, עוד דקות ספורות תיכנס השבת. הרב עומד בשלווה בין ערימות החציר לבין הפרות המביטות בו בהלם, ועורך את העסקה. הרפתן מימין, אחמד משמאל, ופרה מס' 414 במרכז... דקות ארוכות ויקרות חלפו עד שהושלמה העסקה, ורק אז מיהרו כולם לעזוב את הרפת בזריזות, כשהרב ומקורבו מגיעים לבית הכנסת ממש ברגע השקיעה...

לנוכח המקרה הזה, הגה רבי משה יעקב רעיון גאוני, אותו פרש בפני הרב: 'במקום שבכל פעם נצטרך לערוך חוזה מהיסוד, לכתוב, להעתיק, לפרט, לתקן, לסדר ולערוך - הבה נכין נוסח חוזה מסודר, אותו נצלם שיהיו בידנו כמה עשרות עותקים ממנו. נשאר מקום ריק לרישום שם המוכר, מס' הבהמה, והסכום. ואז - בכל פעם שנצטרך - יהיה בידנו חוזה מוכן, ערוך ומסודר, ונוכל לבצע את עסקאות מכר המבכירות בקלות וביעילות!

והרי' - הוסיף רבי משה יעקב לפרט את מעלות הרעיון שלו - 'זה בדיוק מה שעושים בשטר תנאים, בשטר כתובה, ובהרבה סוגי שטרות אחרים. מכינים עותקים מסודרים מראש, וממלאים את הפרטים האישיים ברגע האמת. כך כל עסקה תיקח מעט מאוד זמן, תתבצע ביעילות, ובנוסף - יקל עלינו להתמודד עם הקריאות הדחופות המגיעות ברגע האפס - שהרי תוך רגע קל העסקה מבוצעת!'

עיניו של רבי משה יעקב נצצו. הוא חש שבידיו עצה גאונית, פטנט מבריק שיחסוך כוחות, אנרגיה, שיבושים ובהילות. אלא שנראה כי הרעיון לא מוצא חן בעיני הרב, ואדרבה, לנוכח הרעיון הזה עיניו מצטעפות בדוק של ערגה עילאית, דמעה סוררת זולגת במורד לחיו, והוא פותח ומשיב באנחה כבידה:

'הלא תדע, ידידי, כי כל עניין מכירת הבהמות המבכירות, הוא פתרון זמני טוב מוגבל בזמן, לתקופה גרועה כל כך, בה איננו זוכים להקריב את הבכורות על גבי המזבח. הן בכל פעם שאני עושה עסקה כזו, מייחל אני בכל לבי כי זו הפעם האחרונה, ועד המקרה הבא - כבר נזכה שבהמת בכור לא רק שלא תאיים ותפחיד את בעליה, אלא תגרום לו לאושר אינסופי, הן הוא עומד להעלותה כקרבתן על גבי המזבח, להביא אותה כמתנה לא-לוקיו!'

קולו של הרב נסדק, געגוע עז עלה מירכתי לבו: 'לא ולא, רבי משה יעקב, אינני עורך חוזים כאלה בעשרות עותקים. הרי אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, היום, ובכל יום! - מצפה ומייחל אני להתפטר מתפקידי כמוכר בהמות מבכירות, מקווה לעלות לירושלים ולראות אותן מוקרבות...'

להכין ערימת שטרות מוכנים מבעוד מועד?! - שווה בנפשך שמשיח יבוא עכשיו, ייכנס אל ביתי, ויראה עשרות שטרות מוכנים, כתובים כהלכה ומוכנים למילוי. מה הוא יאמר?

שלא המתנתי לו? שלא באמת ציפיתי לו? שנערכתי וסידרתי את כל העניינים, כדי לאפשר לי להתמודד בלי בואו תקופה ארוכה?! - והרי באמת אני מצפה לו, הלוואי שיבוא הרגע. אינני רוצה שטרות מכירה, חפץ ומשתוקק אני להקריב את בהמות הבכורה, אולי נזכה לכך כבר היום! - סיים הרב בערגה...

כי אכן כן! אנו מאמינים בביאת המשיח, מצפים ומייחלים לבואו בכל יום מחדש. אמת, זה לא קל, כל כך הרבה שנים חלפו ועודנו בגלות, עודנו ממתנינים, עודנו מצפים, עודנו מתגעגעים. אבל הרי יום אחד הוא יבוא - אולי עוד היום, ואיך נוכל להביט אליו אם לא המתנו לו, אם לא ציפינו לו, אם לא הקדשנו זמן ומחשבה להרהר כמה הוא חסר לנו עכשיו, וכמה נהיה מאושרים עם בואו!

יום תשעה באב - הוא הזמן לייחד מחשבה לכך, לצפות לגאולה באמת. להפנים אל הלב את הכאב, לחדד את האובדן, להתגעגע באמת. הבה ננצל את היום הזה, את השעון בהן נשב ונקונן, כדי להתחבר באמת לציפייה לגאולה, להתרפק בערגה על הגעגוע לישועה, כדי לקרב באמת את ביאת המשיח!

הכמיהה לגאולה (המגיד מישרים הרב מיכאל גרינוולד - הובא בגל' דרישה וחקירה)

שעת לילה מאוחרת, בהיכלו של הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זי"ע. בבית המדרש עוד נותרו מעט יהודים שעסקו בתורה, אך הרבי כבר נכנס לחדרו הקדוש. אחרוני מבקשי עצתו כבר עזבו את המקום, והרבי התכונן בסילוודין לרגע בו יפתח באמירת 'תיקון חצות', לקונן על צער השכינה והגלות המתארכת...

לפתע נשמע קול שקשוק מרכבה הדורה, שעצרה את מסעה בחצר ביתו של הרבי. מן המרכבה ירד סוחר יהודי אמיד שנמנה על באי ביתו של הרבי, ונהג לבקש מהרבי עצה וברכה לפני חתימת כל עסקה. עתה הגיע באישון ליל, שכן הוא בדרכו ליריד הגדול שייערך מחר, בו הוא צפוי לחתום על כמה עסקאות משמעותיות...

הסוחר העשיר ירד מהמרכבה, וחיש קל הקיש בדלת חדרו של הרבי, אשר פתח לו בעיניים מאירות, תוך שהוא מביע את פליאתו על בואו בשעת חצות ליל. 'עסקאות רציניות עומדות על הפרק' - תירץ הסוחר את סיבת בואו בדחיפות כה גדולה, 'ואני זקוק לברכת הרבי שאצליח וארוויח'...

הרבי שמע את דבריו, ולפתע נענה לו בשאלה שנראית שלא ממין העניין: 'אמור לי יהודי יקר, האם היית פעם בווינה הגדולה, בירת אוסטריה?' - גבותיו של היהודי זינקו בהפתעה, הוא כלל לא ציפה לשאלה מעין זו, אך עד מהרה התאוּשש והשיב: 'אכן כן, הייתי גם הייתי!'

'ובפריז, בירתה המסוגנת של צרפת, גם שם ביקרת פעם?' - שאל הרבי. 'אכן כן' - השיב היהודי בקצרה, תמיהה מה עניין בירות אירופה לכאן... 'וראית גם את הארמונות היפים שם? את בתי המלוכה, חדרי המשכיות, ההיכלות היפים והמעוצבים?' - הוסיף הרבי ושאל. 'בוודאי!' - השיב הסוחר על אתר, והחל מתאר את הארמונות בהם ביקר, בפריז, בווינה, ובעוד בירות חשובות ברחבי אירופה... הוא תיאר את גודלם ויופיים, פארם והדרם,

המשרתים הניצבים בהם והעיצובים המסוגגנים הממלאים אותם, כשהרבי מאזין לו רוב קשב.

לפתע פתאום, פרצה אנחה כבידה מלבו של הרבי:

'אוי, בראותי כל עיר על תילה בנויה, ועיר הא-לוקים מושפלת עד שאול תחתיה! אוי, איכה ישרה בדד העיר רבתי עם, כיצד הגענו למצב שבירות אומות העולם מפוארות ובנויות בפאר והדר, ובירתו של מלכנו, בירת העם היהודי, כה מושפלת חרבה ובזויה, ואין לה דורש ומבקש...'- ביכה הרבי בעצב...

או אז הבין הסוחר, כי הרבי מבקש בעת הזאת, בשעת תיקון חצות, לעורר רחמי שמים על צער השכינה והגלות הארוכה. העסקים החשובים יכולים לחכות, כעת הכמיהה והציפיה לגאולה ממלאות את כל ישותו, הרבי משתוקק ונכסף לראות בבניין ירושלים... כי אכן כן, כולנו עסוקים לאורך ימות השנה, במגוון תחומים ועניינים חשובים ונחוצים. לכולנו יש דאגות, משימות, התמודדויות, רצונות שאנו רוצים להגשים, הצלחות שחשובות לנו. אבל יש משהו עוד יותר חשוב, וביממה הזו של תשעה באב נמקד בו ורק בו את מבטינו:

בשאיפה ובציפייה לראות בגאולה השלימה. בכיסופין ובתפילה, לזכות לראות בביאת משיחנו. אם בכל ימות השנה אנו עסוקים, לפחות את היום הזה נקדיש להתבוננות מעמיקה בכאב הגלות ובריחוק מאבינו שבשמים, ולגעגוע נלהב לראות בבואו אלינו, מתוך רחמים וחסדים ושפע רב!

הנעליים II (המבשר תורני - הרב שמעון טיקוצקי)

הלילה עוד היה שחור כפחם כשנביחות רצחניות בשפה הגרמנית "שנעל, שנעל, ראוס" מלוות בנביחות כלבים הרעישו את הצריפים במחנה ההשמדה הנאצי. בן רגע משתררת מהומה ופאניקה, שקי העור והעצמות המכונים 'מוזלמנים' מתעוררים משנת הבלהות הקצרה שלהם, מזנקים מדרגשי העץ ויוצאים בכתונת האסירים הדקיקה החוצה, לרחבת המסדרים המושלגת, כאילו יום קיץ היום. מסדר בוקר, ספירה יומית. הטקס עליו לא יוותרו הנאצים ימ"ש באף מזג אוויר, נורא ככל שיהיה.

שעות ארוכות עומדים האסירים היהודים, ברוח הקפואה הצולפת, תחת פתיתי השלג שלא מפסיקים להיערם על הקרקע האפורה, כשחיות הפרא במעילי פרווה מגוהצים ומגפיים בוהקים עוברים ביניהם, צועקים, מכים בחימה שפוכה, לועגים וסוטררים. מוודאים שכולם נמצאים, שכולם עומדים זקופים, לא מהססים לירות בראשו של מי שתנוחת עמידתו לא מוצאת חן בעיניהם.

רגע לפני שיקפאו למוות בעמידה מסתיים המסדר, חבורת האסירים יוצאת בדרכה 'לעבודה המשחררת', דקות ארוכות הם צועדים בלב היער הקפוא, בשביל צר מתפתל, בין עצים שחורים וסלעים. משני הצדדים צועדים מדושנים השומרים הנאצים, מכורבלים במעיליהם, שומרים את צעדיהם של עובדי הכפייה.

"היי, עצור, מה קרה לנעל שלך?" נשמעת פתאום שאגה חייתית. אחד השומרים הבחין שנעלו של יוסקה פייגנצוויג (הדמויות אמיתיות, השמות בדויים) אחד האסירים היהודים, אינה מהודקת על כף רגלו. עם כל פסיעה היא נוקשת בקרקע ומשמיעה קול חבטה עמומה. למען האמת אלו לא היו נעליים, הם היו זוג קפקפי עץ גסים שעוצבו במיוחד כדי למרר את חייו של מי שנועל אותם. נוקשים, ללא ריפוד מינימלי, דוקרים ופוצעים את כף הרגל עם כל פסיעה.

כשהגיעו היהודים למחנות נלקחו מהם מידית בגדיהם האנושיים ונעליהם, במקומם הם קיבלו את המדים המפוספסים ונעלי העץ הנודעים לשמחה.

"תקשור טוב את השרוכים" צועק הנאצי.

יוסקה מחוויר כסיד, עיניו בולטות מחוריהן. הוא מתכונן לגרוע מכל. הרטיבות, הבוץ והשלג בהם מבוססות רגליו מדי יום, פרמו אט אט את אחד השרוכים שלו. כבר כמה ימים שהוא הולך כך, עם נעל ללא שרוך, יודע שבמוקדם או במאוחר יעלו עליו, זה לא יחמוק מעיני הנאצים 'חובבי הסדר'.

"אין לי שרוך" ממלמל יוסקה ברעד לנאצי. "לא לא" מצטחק הנאצי ברשעות, "אם אין שרוך, אין גם נעל, תוריד את הנעל מהרגל ברגע זה, אתה לא ממשיך ללכת עם נעל בלי שרוך..."

לא הייתה לו ברירה, הוא פשט את הנעל הסוררת מרגלו, השליך אותה בצדי הדרך והמשיך ללכת כך, נעל אחת נעולה והרגל השנייה יחפה, כשהחייל הנאצי אינו כולא את צחוקו למראה היהודי המקפץ בשלג, עולה ויורד.

אם חשב יוסקה שבכך הוא יעזוב אותו לנפשו, הרי שטעה. "היי, עצור" נשמע שוב קולה של החיה הנאצית האכזרית, "אתה לא יכול ללכת ככה, נעל אחת עם, נעל אחת בלי. חייב להיות כאן סדר, אם אין לך נעל אחת, תוריד גם את השנייה, שני הרגליים חייבות אותו דבר."

בארשת קפואה, בלי להשמיע הגה, נאלץ יוסקה לקבל את הדין, פשט גם את הנעל השנייה שהתעופפה לצדי השביל, והמשיך ללכת עם כל השיירה, יחף בשלג, מודע היטב למה שצפוי לקרות תוך כמה דקות לכף רגלו.

הקרקע הלחה והקפואה הדביקה אליה את כפות הרגליים. בכל פעם שהוא הרים את כף רגלו התקלפה שכבה אחת של עור מכף הרגל. עוד פסיעה, עוד שכבה. אחרי כברת דרך קצרה כבר הייתה כף רגלו חשופה לגמרי, ללא נעליים, ללא גרביים, אפילו ללא עור שיגונן עליה.

הייסורים הגיעו עד לב השמים, לחתוך בבשר החי פשוטו כמשמעו. הבשר החשוף נדבק שוב ושוב לאדמה הקפואה, סילוני דם פרצו מהרגליים והותירו אחריהם עקבות אדומים בשלג הצחור, חבריו ניסו לעזור לו בכל דרך, אלא שתחת עיניהם הפקוחות של הנאצים לא שייך היה לעשות מאומה.

יום שלם התרוצץ יוסקה יחף, חטב עצים וגרר גזעים אדירים, כשרגליו הולכות ומתבקעות. לא ברור איך הוא שרד את היום הזה, את הדרך חזרה לצריף הוא עוד הצליח לעשות על

שתי רגליו, אבל מיד בהיכנסו פנימה הוא צנח ארצה מעולף למחצה, לא מסוגל לעמוד על הרגליים, שתי כפות רגליו לא עמדו יותר בעומס. הוא ידע שמחר הוא לא יוכל לצאת שוב לעבודה ככה, מה שאומר שזה הלילה האחרון שלו עלי אדמות. עם בוקר כשיגיעו הנאצים ויראו שהוא לא כשיר לעבודה ישלחו אותו ל'צריף החולים', ומשם הדרך קצרה.

במרחק של כמה מטרים, על אחד מדרגשי העץ העליונים, שכב אסיר ונעץ מבטים ביוסקה. הוא נראה כמו כולם, מגולח, צמוק פנים, נעול בקפקפי עץ בלויים, שום דבר לא הזכיר בו את מר דוב - ברנרד גלייכר, האיש שהוא היה לפני המלחמה. דוב גלייכר היה יהודי אמיד, בנקאי לפרנסתו. הוא התגורר באחת הערים שעל גבול גרמניה פולין. הנאצים כמובן לא הבדילו בין עשירים לעניים, בין מודרניים לעבדקנים, שיגרו אותו אל מחנות ההשמדה באחת ה'אקציות'. אבל הוא עוד הספיק לעשות משהו. ברגע האחרון לפני שנשלח הוא פנה לרופא שיניים מומחה, ידיד טוב שלו, שישתול בתוך אחת משיניו יהלום יקר ערך. עד לרגע זה מתהלך גלייכר עם היהלום החבוי, יודע שבמצב הכי גרוע יש לו 'תעודת ביטוח' קטנה בפה. שומרי המחנה אמנם רוצחים ושונאי ישראל מושבעים, אך תאבי בצע לא פחות. יהלום יקר כזה יכול להציל את חייו. היום, לראשונה מאז הגיע למחנה ההשמדה, החליט גלייכר שהרגע הזה הגיע. הוא צריך להשתמש ביהלום ומהר. מה קרה? מתברר שגם הוא סובל מבעיה דומה לזו של יוסקה. נכון יש לו זוג נעליים, אך הן התבלו מזמן, כל פסיעה מסבה לו ייסורים לא קטנים. וכי מה יש לו מהיהלום היקר שבפיו, אם הרגליים שלו סובלות כל רגע. הוא נטל חתיכת עץ שהייתה זרוקה בצריף, הקיש על השן והצליח לחלץ מתוכה את היהלום היקר. אחר השתחל וירד מהדרגש, פנה אל אחד הקאפואים ולחש באוזניו, "אם אתה רוצה להתעשר הלילה, לקבל יהלום ששווה אלפי מארקים, כל מה שאני זקוק לו הוא זוג נעליים, תביא לי נעליים והיהלום שלך". הקאפו הנהן בראשו ויצא מן הצריף. כעבור שעה קלה חרקה הדלת, "איפה גלייכר" נשמעה צעקה ברחבי הצריף. הוא ירד ממרומי הדרגש והדיבור נעתק מפיו, הקאפו הזה הגדיל לעשות, הוא לא הביא זוג קפקפי עץ חדשים. הוא החזיק בידי צמד מגפיים מרופדות בפרווה שעירה, מוצר נדיר במחנה. תוך רגע החליפו המגפיים ידיים, וגם היהלום. גלייכר היה רגוע, סוף סוף הוא יוכל לצעוד לעבודת הכפייה כשרגליו נתונות בנעליים מחממות, הוא ישרוד. ואז נתקלו עיניו ביוסקה השרוע על הרצפה, כשרגליו שותתות דם. "יש לי עכשיו זוג נעליים מיותרות" הבזיקה בליבו מחשבה, "נכון שהן קרועות והרוסות אבל יוסקה בוודאי ישמח עליהן, הן הרי יצילו את חייו".

הוא החל לצעוד לעבר יוסקה, אוחז בידיו את הנעליים הישנות הקרועות, אלא שבאותו רגע האיר בו הניצוץ הא-לוקי שבקרבו, מידת הרחמנות הטבועה בליבם של ישראל. "לא" התלקחה בליבו מחשבה שקשה לנו כלל להשיג אותה, "אני לא אתן לו, ליוסקה בעל הרגליים הפצועות, את הנעליים הישנות שלי, למרות שהוא ישמח בהן כמוצא שלל רב" הוא פשט את המגפיים המרופדות, אלו שלפני רגע רכש תמורת 'תעודת הביטוח' של החיים שלו.

"השתגעתי, איבדתי את צלילות דעתך?" שאגו קולות אחרים בקרבו, "מה אתה עושה? את ביטוח החיים היחיד שלך אתה הולך לתת למישהו אחר, שאתה בכלל לא מכיר."? הוא ניגש אל יוסקה והחל לחבוש - לנעול לרגליו הפצועות את המגפיים הרכות, המחממות החדשות. "מה אתה עושה" הזדעק יוסקה, "זה שלך, אל תקריב את החיים שלך בגללי, תן לי את הנעלים הישנות שלך, זה מספיק טוב בשבילי, זה די והותר." "לא יוסקה, תן לי לקיים את המצוה בשלימות" זלגו דמעות מעיניו של גלייכר. גלייכר לבש שוב את הנעליים הישנות, הקרועות, וכך הוא הלך למחרת לעבודה, כך הוא המשיך ללכת עד סוף המלחמה, כשרגליו סובלות בכל רגע בנעלי עץ מציקות, עד הרגע בו נשמעה זעקת השחרור.

השואה הסתיימה, גלייכר עושה את דרכו לארצות הברית, שם מאירה לו ההצלחה את פניה, כישורי העסקים שלו מתגלים מחדש והוא הופך לאיל הון אמריקאי. באחד הימים הוא מקבל ב'דואר רשום' חבילה מארץ ישראל. הפתעה קלה אוחזת בו, למיטב ידיעתו אין לו קרובי משפחה בארץ ישראל. הוא פותח את האריזה וליבו מחסיר פעימה, הוא מכיר היטב את מגפי הפרווה הישנים, הקרועים למחצה, שנחים בתוכה. = המגפיים ההן, שהוא נתן ליוסקה במחנה, במתנה. שום מכתב לא צורף לחבילה, אך הוא הבין שיוסקה נשאר בחיים והצליח לאתר אותו. לא עברו כמה ימים והטלפון צלצל בביתו. "מדבר יוסקה" נשמע קול ממרחקים, "יוסקה אתה חי" שאג גלייכר, "איפה אתה". - "אני גר בארץ ישראל" השיב יוסקה חנוקות. ימים ספורים לאחר מכן נפגשו שני היהודים שחייהם נקשרו זה בזה, המציל והניצול, יוסקה ומר גלייכר, בביתו של מר גלייכר באמריקה, פגישה רוויית בכי ודמעות. בשלהי הפגישה הזמין גלייכר את יוסקה לגשת עמו לוויטרנה המפוארת שקישטה את הסלון הרחב. במרכז הארון, בין שורות של חיילי שחמט עשויים שנהב ופלטינה, גביעי כסף וחנוכיות, על מגש מעוטר, ניצבו להן, דוממות, שתי נעליים קרועות, חרטומיהן פעורים כלוע של דג, שרוכיהן פרומים ואכולים. ואז שלף גלייכר את המגפיים והושיט אותם ליוסקה, "קח אותן, הן שלך" רעד קולו, "אני נשאר עם הנעליים הקרועות שלי, הנעליים שהלכו איתי כל השואה, במקום המגפיים."

שנים רבות חלפו מאז, באחד מבתי החיים היהודים בארצות הברית, בין אבני מצבות אדמדמות ולבנות הטובלות בדשא ירוק, צעדה באחד הבקרים שיירת יהודים נושאת את

ארונו של ר' דב ברנרד גלייכר הזקן שהשיב את נשמתו ליוצרה בגיל שיבה, מותר אחריו משפחה לתפארת.

רגע לפני שנסתם הגולל, נשמעה לפתע בקשה יוצאת דופן. קופסה קטנה נפתחה, מתוכה נשלפו זוג נעליים ישנות וקרועות. "הנפטר ביקש בצוואתו" הסבירו בני המשפחה לאנשי החברה קדישא, "שהוא רוצה להיטמן עם הנעליים האלו לצדו, הוא אמר שכשהוא יעלה לשמים, רצונו שהם יהיו לצידו". והבקשה, כמובן, מולאה.

מקור: המשפיע הגה"ח רבי שבתי סלביצקי שליט"א מאנטוורפן ששמע מיהודי שהכיר בעצמו את בעל המעשה, מתוך 'התוועדות' שפורסמה בגיליון הנפלא 'כי קרוב'. "אותו יהודי (מר גלייכר) בוודאי קיים עוד הרבה מצוות בכספו ובעושרו" מטעים הרב סלביצקי שליט"א, מה היה מיוחד במצווה זו שהוא ביקש להיטמן עמה לאחר מאה ועשרים?

"התשובה היא שיהודי יכול לעשות הרבה מצוות ומעשים טובים, אבל כשהוא עושה משהו יותר גדול ממנו, כשהוא מצליח להתעלות על עצמו, לקלף קליפה מעצמו למען יהודי אחר, למען מטרה קדושה, לתת מעצמו, אזי מתגלה בתוכו האור היהודי, הנקודה האמיתית שלו, מצוה כזו הוא לא ישכח לעולם."

טוב להודות לה' II (" אוצרותיהם אמלא" דברים עמ' כ)

אדם צריך להרגיש כל העת הכרת הטוב להקב"ה, וזה יותר קל ממה שאנשים עלולים לחשוב בטעות. בעניין זה, יש לצור על לוח לבנו את אמרתו היסודית של הרמח"ל: "והנה אין לך אדם באיזה מצב שימצא, אם עני ואם עשיר, אם בריא ואם חולה, שלא יראה נפלאות וטובות רבות במצבו".

ממש לאחרונה שמעתי סיפור מעניין ממקור ראשון, על בן תורה שכל חייו חי בדחקות נוראה, ובקושי הצליח לכלכל את בני משפחתו, ועם כל זה הוא היה תמיד מלא שמחה, ופיו רוחש שבח והודאה לבוראו. ויהי היום, ואותו יהודי ערך ברית מילה לבנו הנוולד לו במזל טוב, ובשמחת הברית נכח מאיזו שהי סיבה גביר גדול ומפורסם, אשר לו נכסים רבים. אותו עשיר כובד לשאת דברים בשמחה, ומכיוון שהיה זה בתקופה של חודש אלול, דיבר על הצרות שעברנו השנה, וכמה דברים לא טובים שקרו, וצריך להתפלל ש'תכלה שנה וקללותיה', וכן הלאה והלאה.

אחריו נשא דברים בעל הברית, והלה אמר בכזו פשטות וכנות: "איני יודע על מה הוא מדבר... הכל מלא וגדוש בחסד ה', ואני יודע ש'תכלה שנה וקללותיה' זהו מטבע לשון שקבעו חז"ל, אבל אין הכי נמי שהלשון קשה לי... הכל טוב, הכל מבורך!... הרי עברה עלינו שנה כל כך טובה ומלאה בחסדים..."

העשיר היה בהלם, ולאחר השמחה ניגש לבעל הברית ושאלו: "כיצד יתכן שאני שחי בטובו של עולם רואה שחורות, ואילו אתה שחי בעוני ודחקות, פך מלא שבח, הודאה

ושמחה "?! אמר לו בעל הברית: "אומר לך, לפני שנה, לקראת הימים הנוראים קבלנו על עצמנו, אני ואשתי קבלה טובה: לכתוב בכל יום במחברת מיוחדת שני חסדים שהקב"ה עשה עמנו באותו יום, ואכן כך עשינו יום יום חוק ולא יעבור. אמש לקראת סוף השנה הוצאתי את המחברת, והתחלתי לקרא שורה אחרי שורה, ולפני נגלו שבע מאות ושלושים חסדים הכתובים בה בצפיפות בזה אחר זה. אילו היית מעיין במחברת הזאת גם אתה לא היית מבין מה שייך לומר 'תכלה שנה וקללותיה', הלוא ה' יתברך העניק לנו שנה כה נפלאה, מוקפת בטובה..."!

עיקר מה שרואים במעשה הזה זה שהכרת הטוב מתחילה בעצם פשוט בהתבוננות. לא להתלונן כל הזמן על מה שאין, אלא לשים לב לדברים הטובים, שוב ושוב ושוב.

כוח התפילה (פניני פרשת השבוע)

את הסיפור הבא שמעתי מבעל המעשה בעצמו, ומעשה שהיה כך היה: בעל המעשה הוא נהג אוטובוס, המשרת בקו 415 בבית שמש. באחד הימים הקדים לבוא לעבודה לפני זמן צאת האוטובוס, והחליט כי בזמן שנותר לו יחפש לעשות מעשה טוב. על אתר ירד מהאוטובוס ופנה למכולת סמוכה, רכש בה 2 ככרות לחם ו 2- תבניות ביצים, וביקש להעניק לנזקק.

רק לאחר שהמוצרים היו בידיו, נזכר שבעצם הוא לא מכיר כאן איש. הוא עצמו אינו מקומי, רק משמש כנהג אוטובוס. עכשיו יש בידו שקית ובה לחמים ותבניות ביצים, אבל הוא לא באמת יודע מה לעשות בשקית שבידיו... הוא חוכך בדעתו, ולפתע נזכר: כן, יש לו ידיד נעורים שלמד אתו בחברותא בישיבה לפני כמה שנים טובות. אם אינו טועה – הלה גר כאן בסביבה...

חיש קל הוא מברר את כתובתו של חברו מהעבר, ומגלה כי הוא מתגורר בבניין סמוך ממש, 3 דקות הליכה. 'נו, אותו ידיד נעורים הוא לבטח אברך שהפרוטה לא מצויה בכיסו', מהרהר נהג האוטובוס, 'אין ספק כי זו כתובת ראויה'. הוא מאיץ את פסיעותיו בדרכו לביתו של ידיד נעוריו, נוקש בדלת בשעת בוקר מוקדמת, ו...

כשהדלת נפתחת, חברו מקבל אותו בהפתעה מהולה בהתרגשות גדולה, הוא מביט פנימה ומגלה כי על השיש במטבח שקיות אוכל ריקות, אין בהן דבר. על כסא במטבח יושבת רעייתו של חברו ותהלים בידיה, מתפללת בדמעות. כשהוא מסביר לחברו כי 'בדיוק' נקלע הנה, 'בדיוק' רכש לחמים וביצים, ו'בדיוק' העלה בדעתו להעניק לו אותם, החבר מזנק בהתלהבות:

'הרי זה לא יאומן ממש! קמנו הבוקר, וגילינו שהלחם והביצים נגמרו אמש. הילדים שלנו מבקשים סנדוויץ' הכולל לחם וחביתה, אולם לא היתה בידי כל פרוטה. רעייתי החליטה שבמצב כזה יהודי מתיישב ומתפלל בכל לבו לבורא עולם, וזה מה שעשתה. ועיניך הרואות – היא יושבת ותהלים בידיה, והלחמים והביצים הגיעו אלינו עד הדלת, בידי חבר טוב ודואג שנזכר בי לאחר שנות ניתוק ארוכות, והביא לי בדיוק את מה שהתפללתי עליו!'

את הסיפור הזה שמעתי מבעל המעשה בעצמו, והוא מטלטל את הלב: ברגע אבוד, כשאין מה לתת בסנדוויץ' של הילד, התיישרה האשה הזו והתפללה. היא הבינה שהיא בשעת מצוקה, אין לה למי לפנות, רק אבא שבשמים יכול לעזור. והוא באמת יכול – כי רק הוא יכול היה לסובב את העולם כך שהנהג יבוא מוקדם לעבודה, יחליט לרכוש מוצרים בעיר זרה, יחפש כתובת עבורם, ויעניק אותם בדיוק לבית הנכון! אחים יקרים, כח התפילה הזה הוא של כולנו, של כל יהודי. אבא שבשמים לא מנסה להקשות עלינו, הוא יוצר לנו קשיים כדי שנפתח את הלב ונדבר אתו, נבקש ממנו והוא יחוש לעזרתנו. הוא העניק לנו קושי בתקופה זו כדי שנחזק את הקשר עמו ונתפלל אליו מעומק ליבנו, הבה נעשה זאת בכל הלב, ונזכה שהוא יקבל ברחמים וברצון את תפילותינו!

לדעת לקבל (מאת שאול פינשטיין)

כשהתחתנו, לא היה לנו כמעט כסף כדי לקנות לבית ציוד ראשוני. הסתפקנו ברכישת שלושה פריטים גדולים בלבד: מקרר – שהתברר אחר כך כגדול מידי לבית בו גרנו, ולכן החלפנו אותו תמורת המקרר הישן של חמותי; תנור אפייה פשוט – ששבק חיים כעבור מספר שנים, ושולחן אוכל לסלון.

זה היה שולחן פורמייקה אליפטי, מהסוג שעומד על שתי רגליים המתפצלות מהמרכז. השולחן שירת אותנו נאמנה במשך 24 שנים. עליו שיחקו הילדים, עליו הוכנו שיעורים, עליו נוצרו המוני יצירות – שהותירו את חותמן בדמות כתמי צבע ודבק עקשניים, ושריטות שאינן ניתנות לתיקון – מידי שבת הוא כוסה במפה צחורה, ועליו הוגשו אינספור סעודות שבת, עבור בני המשפחה ואלפי אורחים שהוא זכה להכיר במשך השנים בהן שהה בביתנו.

הוא לא היה גדול מידי, ובחגים נאלצנו לחבר אליו שולחן נוסף כדי שיהיה מקום לכולם, אבל הוא בהחלט התאים לנו, ואנחנו התאמנו לו. הוא השתלב מצוין בתוך גיבוב הרהיטים שהשגנו לעצמנו עם השנים, והתאים לכיסאות הפלסטיק ששירתו אותנו. הוא הניח לנו לעבוד עליו בחופשיות, והותיר גם מספיק מקום בסלון למשחקי חבל או גומי בימות החורף, או לבריכת גומי בימות הקיץ הלוהטים.

היה לו רק חיסרון אחד. חיסרון שבסופו של דבר עלה לו בחייו – הוא התנדנד. מידי פעם היינו מוסיפים מסמר, בורג או דבק, כדי לייצב אותו, אבל הוא תמיד חזר לסורו ולנדנדו. התרגלנו גם לזה. לאורחים היינו מסבירים שלקחנו אותו מאונייה, שם הוא היה מצליח לאזן את עצמו נגד תנודות הגלים... מידי פעם מישהו היה משעין עליו מרפק ומטה את כל הארוחה בזווית מסוכנת, אבל מיד היינו מעירים לו, מפעילים לחץ קל בצד השני, וממשיכים כאילו כלום לא קרה.

היחידה שלא השלימה עם זה הייתה חמותי: "תקנו שולחן חדש", היא הייתה דורשת מאתנו מפעם לפעם. "אין דבר כזה שאין כסף. כשצריכים משהו – קונים".

הבעיה כנראה, שלא הרגשנו שאנחנו באמת צריכים.

ואז היא עשתה לנו הפתעה.

המשאית הגיעה אלינו, ופרקה שולחן וששה כיסאות שעלו כמה אלפי שקלים. לא רציתי בהם. לא רציתי מתנות יקרות ערך שמחייבות אחר כך תשומת לב מיותרת. אבל זה כבר היה מאוחר מידי. השולחן שעמד במרכז הסלון היה עובדה מוגמרת.

ואני הייתי חייב להודות... ולהתפעל.

הלב שלי הלם בפראות כשגיליתי מה מסתתר מתחת לקרטונים שעטפו אותו. הוא היה חום, ענק, מסורבל וכבד. הקווים שעייטרו את רגליו הרחבות הזכירו לי את קפלי העור על רגליו של פיל. הוא היה בגודל רבע מהסלון שלנו, גם כשהיה סגור, ולא הותיר לנו כמעט מרחב מחייה אפילו כשהוצמד לפינה.

הוא היה יקר, ומעץ טבעי. הרגשתי שבמקום שהוא ישרת אותנו, אנחנו צריכים עכשיו לשרת אותו. חסל סדר יצירות ליד השולחן. חסל סדר משחקים ברחבי הסלון. חסל סדר שטיפת כיסאות במים לפני פסח. חסל סדר טיפוס על הכיסאות ואכילה חופשית ומלכלכת.

מהיום צריכים לשמור – שהצבע לא יתקלף. שהעץ לא יישרט. שהכיסאות לא ייפלו וייחבטו. וחוך מזה – בכל פעם שאשתי תצטרך להזיז אותו, מישהו יהיה חייב לעזור לה – הוא כל כך כבד!!!

שנאתי אותו, והרגשתי עם זה גרוע. מישהו נתן לי מתנה מכל הלב. מישהו התחייב לתשלומים כדי לשמח אותי. מישהו חשב עליי ורצה שיהיה לי שולחן יציב... ואני לא מרוצה.

המצחיק היה שבמשפחה עוד קינאו בנו. גיסי תפס אותי לגמרי לא מוכן, ושאל איך השולחן. "יציב" עניתי, "ו...גדול, כולו מעץ מלא" – הוספתי אחרי רגע, מנסה לפרט את היתרונות שלו, או לכל הפחות מה שעשוי להישמע כמו יתרון בעיני אחרים.

חמותי ישבה לידו קורנת מאושר, יושבת על הכיסא המרופד ונהנית – "סוף סוף אפשר לשבת בנוחיות, ולא על כיסאות פלסטיק ששוברים את הגב".

חייכתי חזרה, מסתיר את רגשותיי עמוק בפנים, ומודה לה שוב על המתנה הנפלאה.

בהתחלה זה היה ממש סיוט. לא יכולתי לראות אותו בלי להרגיש שהלב שלי מחסיר פעימה. הרגליים הגסות שלו פשוט הגעילו אותי. הייתי יושב ללמוד בסלון כהרגלי מימים ימימה, אבל כל מה שהצלחתי לעשות היה לבהות במילים המודפסות, כשאת כל ראשי ממלא השולחן.

הבחנתי בכל שריטה שעליו, וכעסתי שעכשיו יאשימו אותנו שאנחנו לא יודעים לשמור על מתנות יקרות. הבחנתי בכל תיקון צבע, והבנתי שהוא הגיע כנראה מתצוגה

ולכן נמכר במחיר זול מערכו. הבחנתי בכיסא שקצת התנודד. חשבתי איך לשמר את הצבע שלו. איך לדאוג שהוא לא ייהרס בבית תוסס כמו שלנו... ויותר מכל כעסתי על עצמי: "למה אתה כזה כפוי טובה"!!

יום אחרי יום והשהייה שלי בסלון עברה בריחופים ובחוסר ריכוז, עד שהרמתי ידיים ועברתי ללמוד בחדר אחר.

זאת הייתה נקודת השבירה שהביאה אותי לדבר עם חבר, לפרוס בפניו את כל הרגשות והתהיות שלי.

סיפרתי לו כמה השולחן הענק והמגושם מקומם אותי. סיפרתי איך אני חש כאילו מישהו חדר לביתנו בניגוד לרצוני, ולמעשה גירש אותי מהסלון שלנו. סיפרתי כמה מלחיץ אותי הצורך לשמור על משהו יקר. וסיפרתי כמה אני מתבייש שמתנה אחת הצליחה להוציא אותי משיווי המשקל!

תוך כדי דיבור יכולתי להכניס את הדברים לפרופורציה. הבנתי שעיקר הלחץ נובע מתוכי, מהמחשבה שאני צריך לשמור על חפץ יקר, בעוד שאיש לא מצפה זאת ממני. שהמעשה של חמותי נבע מאהבה ודאגה, ושצריכים לקבל אותו ככזה, למרות שהוא לא הכי מוצא חן בעינינו. והעיקר – שהמתנה הכי טובה שאני יכול להחזיר בתמורה, זאת דווקא הקבלה. לקבל בשמחה מה שניתן לי מלב אוהב (אם כי אולי לא עד הסוף חושב), ולא כמו שאמר לי חבר אחר: "אני במקומך, הייתי משאיר אותו על המשאית ושולח אותו לחנות בחזרה, עם חמותי"!

מאז החל תהליך ההחלמה.

הילדים שלנו כן יוצרים עליו – אבל הוא מכוסה תמיד בניילון עבה שיימנע פגיעה בעץ. הם יושבים סביבו על כסאות כתר (שניים, זה על גבי זה, כדי שיגיעו לשולחן הגבוה) ואוכלים בחופשיות. כיסינו את הריפוד של הכיסאות בניילון, ואפשר לטפס ולעמוד עליהם, והעיקר, גילינו שאם פורסים עליו שמיכות, ועליהן מניחים את הכיסאות הכבדים, אפשר לבנות ממנו אוהל נהדר ואפילו מערת שדים!

חזרתי ללמוד בסלון. התרגלתי למראה שלו, ואפילו הפסקתי להתנצל כששואלים אותי אם קנינו שולחן חדש. מסתבר שיש אנשים שאוהבים שולחנות כאלה...

היום אני כבר יכול להודות בלב קל, שבזכות השולחן למדתי כמה נכונים דברי חכמים 'דאגה בלב איש – ישיחנה'.

למדתי שלפני שנותנים, צריכים לחשוב טוב מה השני רוצה ולא מה מוצא חן בעיניי.

ולמדתי שלפעמים הנתינה הגדולה ביותר, היא לדעת לקבל.